

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

JONAS JR.

toneelspel in 4 delen door en voor kinderen

door

1990
Dirk Vermiert

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2016
Nr. 2131

NOTA VAN DE AUTEUR

Van **Jonas Jr** bestaan twee versies. Een toneelversie (sabam nr 453693800) en een musicalversie (sabam nr 453809700).

Héél veel verschillen die versies niet, alhoewel er toch duidelijke wijzigingen zijn aangebracht.

In de toneelversie die u nu gaat lezen zijn echter ook de liedjesteksten opgenomen. Ik achtte dit qua literatuur aangenamer. Wilt u echter deze liedjes gebruiken (en de musicalversie opvoeren) dan moet u contact opnemen met de componist tot het verkrijgen van de partituur. De liedjesteksten mogen in geen geval worden gebruikt met een andere melodielyn dan deze gemaakt door de componist.

Dirk Vermiert

Alle gegevens kan u verkrijgen via de uitgever.

PERSONAGES

1. SPREKENDE ROLLEN

JONAS
 JOKE
 BART
 LERAAR
 PROPAGANDISTE
 POLITIEMAN
 RAT
 VADER
 MOEDER
 WALVIS
 MANNETJESMUIS
 VROUWTJESMUIS
 LEERLINGEN (5)
 JONGEREN (DE LUIZEN) (4)
 VADER HOND
 MOEDER HOND
 ZOON HOND
 DOCHTER HOND
 KATER
 KATTIN
 RATTIN
 SPIN
 MUS
 CONDOR
 MANENWOLF
 PANDABEER
 BEVER
 OEBEEKSE KINDEREN (3)
 MOEDER MOED
 VERWAARLOSDE KINDEREN (3)
 JAGERS (3)
 NEGERMEISJE
 BABYGORILLA
 GORILLA MAN
 GORILLA VROUW
 INDIANENMEISJE
 INDIANEN (2)
 RIJKE BLANKEN (2)
 DETECTIVE

2. FIGURATIE

VOORBIJGANGERS - HONDEN - KATTEN - MUIZEN
 LEERLINGEN - JONGEREN - ARBEIDERS
 OEBEEKS KINDEREN - VERWAARLOSDE KINDEREN
 INDIANEN

EERSTE DEEL - een

(Een lege scène. Een lichtbundel zoekt de oppervlakte af. Na een poos wordt Jonas Jr. in de lichtspot gevangen. Hij tuurt de zaal in maar eens aan het licht gewend begint hij overtuigend te spreken, al lijkt het een voordracht.)

JONAS : Geachte directie. Dames en Heren Leerkrachten. Beste medeleerlingen. Het onderwerp dat ik deze week wil aansnijden verdient uw welgemeende aandacht: de berggorilla. *(Jonas neemt een boek en slaat het open. Hij begint te lezen.)* Het hoeft nauwelijks enig betoog dat de natuurlijke omgeving van de berggorilla niet de dierentuin is maar de jungle. *(Jonas stopt met lezen. Het wordt nu duidelijk dat hij aan't oefenen was.)* Lieve hemel, die schrijver is ook niet van de slimste. Dat weet toch iedereen.

(Terwijl Jonas praat komen de eerste voorbijgangers op. Ze slenteren de scène op en stoppen wanneer ze Jonas bezig horen. Onder hen ook de ouders van Jonas, leraren, kortom iedereen die meespeelt.)

JONAS : Ik moet duidelijk maken dat het om een citaat gaat. Anders denkt iedereen dat ik die onzin heb bedacht. *(andere toon)* blablablabla... uw welgemeende aandacht: de berggorilla. Graag wil ik mijn voordracht beginnen met een citaat uit het boek van Prof. L.E. Erstof "Apen in je tuin". Laten we duidelijk wezen: het hoeft nauwelijks enig betoog...

(Vanuit de groep mensen klinkt plots een stem op.)

- JOKE : *(heel goed gemutst)* Dag Jonas, je spreekbeurt aan't voorbereiden?
- JONAS : Goed geraden. En jij komt zeker vragen je te helpen bij jou spreekbeurt.
- JOKE : Hoeft niet. Ze is reeds klaar.
- JONAS : *(spottend)* Zo snel. Dan zal ze wel niet goed zijn.
- JOKE : *(veel minder lief)* Nooit zo goed als die van jou, natuurlijk.
- JONAS : Natuurlijk. *(gaat verder met spreekbeurt)* De jungle is voor de aap wat de stad is voor de mens: zijn natuurlijke biotoop. Tja, dat woord zal ik maar weglaten, dat verstaat niemand.
- JOKE : Een biotoop is de plaats waar een dier of een plant geheel in zijn omgeving ingepast is.
- JONAS : *(na zich te hebben hersteld)* Kijk eens aan, juffrouw wijsneus. Heb je dan toch één keer je lessen geleerd?
- JOKE : Nee, op de bank voor mij in de klas zit een jongen die denkt dat hij de slimste is van ons allemaal. Hij is vreselijk onsympathiek, heeft een dikke nek en op zijn rug hangt een bord met daarop de woorden: Afstand houden!! *(Jonas draait zich vlug om en tracht naar zijn rug te kijken)* Ha, je kent die jongen!
- JONAS : *(op de teen getrapt)* Grappig. Héél grappig.
- JOKE : Waar gaat je spreekbeurt over?
- JONAS : Waarom wil je 't weten?
- JOKE : Gewoon omdat ik je...
- JONAS : Omdat je een eigenwijze bemoeizieke jongedame bent, Joke.
- JOKE : Ik wou alleen maar met je praten. Je beter leren kennen...
- JONAS : Wel, dat is dan met deze gebeurd. Dag, Joke. *(duikt opnieuw in z'n boek)* ...in zijn natuurlijke omgeving. Reeds vele eeuwen leeft de berggorilla in deze groene long, maar sinds een paar jaren is zijn voortbestaan bedreigd. *(Merkt Joke op die nog steeds naar hem kijkt)*

en luistert) Ben je nou nog niet verdwenen, vervelend kind. Rot op!!

(Hierop staan alle voorbijgangers plots stil, draaien zich met een ruk in Jonas' richting en wijzen hem met de vinger aan.)

ALLEN : WIL JIJ JE MOND WEL EENS HOUDEN!!

LIED 1

VOLWASSENEN : Wil jij je mond wel eens houden

Wijsneus en betweter

Je bent een stielbederver

Een snotneus zoals jij moet nog met poppen spelen

MEISJES : Poppen?

VOLWASSENEN : Ja!

JONGENS : Maar 't is een jongen!

VOLWASSENEN : Een jongen?!

ALLEN : Zie je nu wel, je brengt iedereen in de war.

Je bent een buitenbeentje.

POLITIEMAN : Allez circuler!

(De mensen zetten zich terug in beweging. behalve één jongen, Bart.)

JONAS : *(terug met zijn neus in z'n boek)* Verschillende organisaties ijveren voor het behoud van bedreigde diersoorten, de wouden, het milieu, het groenparkbeheer,... Oh, maar wacht eens dat is onzin. Groenparkbeheer! Een park is altijd groen.

BART : Behalve in de herfst.

JONAS : Dat weet het kleinste kind.

BART : Ola, alweer met het verkeerde been uit bed gestapt?

JONAS : Ik werk, en dat zou jij ook beter doen. Je laatste cijfers waren niet zo best.

BART : Dus je hebt geen zin om met ons mee te gaan.

JONAS : Waar naartoe?

BART : Naar't park. Ijsje eten. Wat voetballen. De meisjes achterna lopen.

JONAS : Ik heb beters te doen.

BART : *(wil weggaan)* Jonas, ik dacht dat wij zo'n beetje vrienden waren...

JONAS : Het denken staat je vrij.

BART : Erg veel laat je daarvan niet merken.

JONAS : Jij zoekt mij op, ik jou niet.

BART : Ben ik niet welkom?

JONAS : Lieve hemel, waarom wil uitgerekend vandaag iedereen met me contact zoeken. Laat me met rust!!

(Hierop staan alle voorbijgangers stil, draaien zich met een ruk in Jonas' richting en wijzen hem met de vinger aan.)

ALLEN : WIL JIJ JE MOND WEL EENS HOUDEN!!

LIED 1 (vervolg)

JONGENS : Wil jij je mond wel een houden
Bolleboos en mooiprater
Altijd de eerste van de klas
Een snotneus zoals jij moet nog met luiers slapen

VOLWASSENEN : Luiers?

JONGENS : Ja!

MEISJES : Mag het een pamper zijn?

JONGENS : Een pamper?

ALLEN : Hoor je nu wel, een taalstrijd door jouw schuld
Jij bent een buitenbeentje

POLITIEMAN : Allez circuler!

(Allen zetten zich weer in beweging behalve een leraar die tot bij Jonas komt)

LERAAR : Jonas, kan ik je even spreken?

JONAS : *(Die de leraar in eerste instantie niet opmerkt)*
Houdt dat verdomme nooit op!! *(draait zich nu om)*
Lieve hemel, wat nu gezongen.

LERAAR : Ik wil het hebben over je houding. Je mag dan de slimste van de klas zijn, dat geeft je nog niet het recht al de andere jongens en meisjes als minderwaardig te beschouwen.

JONAS : Nee, meneer.

LERAAR : Het zou veel mooier zijn mocht je die kennis van je met hen delen.

JONAS : Daar zijn die kinkels veel te dom voor. *(realiseert zich dan wat ie zegt)* Sorry meneer, ik bedoelde het niet zo.

LERAAR : Al goed. Ik neem aan dat we elkaar begrepen hebben?

JONAS : Natuurlijk meneer.

LERAAR : En wat gaan we daar aan doen?

JONAS : Heu,...

LERAAR : Waar gaat je spreekbeurt over?

JONAS : Bedreigde diersoorten, polutie, ontbossing, illegale lozingen,...

LERAAR : Stop maar al. Wat dacht je er van om één onderwerp te behandelen. Is dat niet boeiend genoeg?

JONAS : Dan ben ik te vlug uitgepraat.

LERAAR : Wie wil hier eigenlijk in de belangstelling staan? Jij of de dieren?

JONAS : *(aarzelend)* Hoe bedoelt u?

LERAAR : Kijk eens aan, toch geen bolleboos?

JONAS : U wil me belachelijk maken.

LERAAR : Ik wil je alleen maar duidelijk maken dat jij niet veel beter af bent dan de bedreigde diersoorten waarover je wil praten. Denk daar maar een over na.

(De leraar gaat weg. Van zodra hij de scène af is roept Jonas hem wat na.)

JONAS : Stierenek!

(Hierop staan alle voorbijgangers stil, draaien zich met een ruk in Jonas' richting en wijzen hem met de vinger aan.)

ALLEN : WIL JIJ JE MOND WEL EENS HOUDEN!!

LIED 1 (vervolg)

MEISJES : Wil jij je mond wel eens houden
 Allesweter, Nepgeleerde
 Het is een persbolleke
 En dansen kan hij niet
 een kluns als hij zoenen moet

VOLWASSENEN : Zoenen?

MEISJES : Ja!

JONGENS : Wa's daar nu aan?

MEISJES : Proberen?

VOLWASSENEN : Jullie zijn wel te jong voor een spelletje
 zoenen
 Jullie zijn buitenbeentjes

ALLEN : Wil jij je mond wel eens houden
 Spelbederver, slapjanus

JONGENS : Voetballen doet ie niet

MANNEN : En op café gaan wil hij niet

VROUWEN : Op café?

JONGENS : Drinken?

MEISJES : Roken?

JONGEREN SAMEN : Ja! Ja! Ja!

VOLWASSENEN : Jullie zijn daar nog veel te jong voor
 Jullie zijn buitenbeentjes

JONGEREN : Hij is een buitenbeentje

VOLWASSENEN : Jullie!

JONGEREN : Hij!

VOLWASSENEN : Jullie!

JONGEREN : Hij!

VOLWASSENEN : Mond houden jullie allemaal en luisteren!!

POLITIEMAN : Is dat hier nu bijna gedaan, ja! Doorlopen en voortmaken. Jullie voetgangers houden het verkeer op.

(Jonas staat nu terug alleen op de scène zoals bij aanvang van het stuk. Groenvrede propagandiste terug op en geeft hem een pamflet.)

PROPAGANDISTE : Alstublieft.

(Jonas neemt het aan maar steekt het zonder het te bekijken tussen zijn andere papieren en spreekt opnieuw tot zijn fictieve toehoorders.)

JONAS : De functionaliteit - hier kan ik beter 'nut' zeggen - het nut van deze diverse - hier kan ik 'verschillende' gebruiken - het nut van deze verschillende organisaties kan worden bediscussieerd - redetwisten is hier beter op z'n plaats - het nut van deze verschillende organisaties kan worden geredetwist... *(even stilte)* Over het nut van deze... Hoe is het mogelijk! Dadelijk moet ik dat hele boek nog herschrijven. *(zucht)* Ik kom nooit tijdig klaar.

PROPAGANDISTE : Je zou je kunnen beperken tot één onderwerp.

JONAS : Dat heb ik nog gehoord.

PROPAGANDISTE : Dan zal het wel waar zijn.

JONAS : Wie bent u?

PROPAGANDISTE : Ilse Heller. Ik werk voor Groenvrede. Ken je het?

JONAS : Ja. Ik heb over jullie gelezen.

PROPAGANDISTE : Goed?

JONAS : Tja. Een beetje vechten tegen windmolens, niet?

PROPAGANDISTE : Ben je geïnteresseerd?

JONAS : Als het me kan helpen bij m'n spreekbeurt waarom niet?

PROPAGANDISTE : Beetje egoïstisch. Maar goed, dat kan veranderen. Weet je, wanneer iemand zich voor een organisatie als die van ons interesseert dan doet hij dat met volle inzet en zonder persoonlijk voordeel na te streven. Hij is niet uit op roem, noch op geldgewin. Wat telt is het goede doel.

JONAS : Tof. Dat zal ik allemaal in m'n spreekbeurt vermelden. Heb je nog zo'n uitspraken?

PROPAGANDISTE : Hoe bedoel je?

JONAS : Wel, dingen zoals je net zei. Het zijn slogans die elke lading dekken, maar ze werken.

PROPAGANDISTE : (*kwaad*) Doe jij niet een beetje hetzelfde: je gaat een spreekbeurt houden over het milieu enz. Je neemt de woorden van een ander over, geeft ze een andere volgorde en klaar is kees. Wat brengt dat bij?

JONAS : Misschien is er wel iemand die door mijn spreekbeurt belangstelling krijgt voor jullie probleem.

PROPAGANDISTE : Dus je denkt dat het niet jouw probleem is. Geloof jij dat echt? Als de spreker niet in zijn onderwerp gelooft, hoe wil je dan dat z'n publiek dat zal doen?

JONAS : (*nadenkend*) Tja, daar zegt u wat.

PROPAGANDISTE : Je zou het natuurlijk anders kunnen aanpakken door bv. veldwerk te doen...

JONAS : Bij een boer gaan werken?

PROPAGANDISTE : Nee. Je zou met ons een tijdje kunnen optrekken.

JONAS : Meent u dat?

PROPAGANDISTE : Natuurlijk.

JONAS : Waw! En kan dat nog voor vrijdag?

PROPAGANDISTE : Je treft het. We gaan zelfs hier in de stad actie voeren. Overmorgen. Eén fabriek zal 's nachts radioactief afval lozen in de Dender. Daar willen we wat aan doen.

JONAS : Ik zal er zijn.

PROPAGANDISTE : Uitstekend.

(Dame af en Jonas alleen op de grote scène met zijn armen vol)

JONAS : Nu zullen m'n klasgenoten nogal opkijken. Boekenwurm. Betweter. Groen van jaloezie zullen ze zijn.

(Muziek. Correografie van voorbijgangers, spelende kinderen enz., kortom suggestie van een drukke straat en Jonas die naar huis wandelt. Plots passeert hem een hondenfamilie, beladen met bagage. Jonas stopt en gelooft zijn eigen ogen niet.)

JONAS : *(houdt een voorbijganger tegen)* Hebt u dat ook gezien, mijnheer?

VOORBIJGANGER : Wat?

JONAS : Een hondefamilie. Met reiskoffers.

(De voorbijganger doet teken dat ie een vijs los heeft en vervolgt zijn weg. Jonas ook die dan 'n kattenfamilie hetzelfde ziet doen als de hondse soortgenoten.)

JONAS : *(houdt een voorbijganger tegen)* Hebt u dat ook gezien, mevrouw?

VOORBIJGANGER : Wat?

JONAS : Een kattenfamilie. Met reiskoffers.

(Het gekende teken en de vrouw vervolgt haar weg. Jonas blijft verbaasd staan.)

JONAS : Ik droom....

STEM : Nee hoor.

JONAS : Ik ben gek....

STEM : Ben je ook niet.

JONAS : Wie sprak daar?

STEM : Ik.

(Uit een rioolput kruipt een rat. Jonas schrikt en laat al z'n boeken vallen.)

JONAS : Ben jij echt?

RAT : Je moet wat harder praten want met al dat verkeer versta ik je heel moeilijk.

JONAS : Ben je echt?

RAT : Wat dacht je! Kom maar wat dichterbij dan kan...
(Jonas reageert niet) Met al dat lawaai is een gesprek onmogelijk. (de rat slaakt een vreemde gil.)

(Plots is de muziek gestopt, geen stadslawaai meer en alle voorbijgangers staan er doodstil bij.)

RAT : Voilà. Dat zal een stuk makkelijker praten.

JONAS : *(niet begrijpend wat hem overkomt)* Wat is dit nou? Heb jij...?

RAT : Ja. Bij alle ratten en muizen, jullie tweepoters kunnen lawaai maken, zeg. Niet uit te houden voor ons dieren.

JONAS : Is het daarom dat die honden en katten met reiskoffers sleuren?

RAT : Waarom dacht je anders? Dat ze op vakantie naar zee gingen? Ze trekken er van onder, Jonas, omdat ze het hier in de stad niet meer kunnen uithouden.

JONAS : En waarom vertrek jij niet?

RAT : Onder de grond, in de riolen is het nog best te doen.

JONAS : 't Stinkt er.

RAT : Niet méér als hierboven.

JONAS : Ik zou toch maar gaan. Ze willen morgen afval lozen.

RAT : Alweer!? Ja, dan kan ik er beter ook vandoor gaan. Vorige keer ben ik maar op het nippertje aan de dood ontsnapt. Héél ziek geweest.

JONAS : Waar kan je naartoe?

RAT : Veel keuze is er niet. Het is overal even erg. Jullie tweepoters verpesten zo wat alles wat groeit en bloeit. Zo, ik ga d'er maar eens van door.

JONAS : Tot ziens. Oh, wacht even. Dit hier, moet je nog even in beweging zetten.

RAT : Hoops. Bijna vergeten. Zeg, wil jij ook iets doen? Vertel die tweepoters welke stommiteiten ze uithalen. Als ze zo blijven verder doen is het met Ninove gedaan. Oké?

(De rat slaakt een kreet en verdwijnt terug in de rioolput. De muziek, het straatlawaaï herbegint, de mensen zetten zich terug in beweging.)

JONAS : Mensen, jullie moeten eens luisteren. De huisdieren, de ratten, de vogels trekken uit de stad.

POLITIEMAN : Doorlopen, jongen. Geen oproerkraaiers in onze stad. Doorlopen en naar school.

(De chaos neemt steeds heviger vormen aan tot op het hoogtepunt samen met een black-out ook de stilte weerkeert. Slechts voor even, plateau wordt opgereden met daarop een tafel en stoelen, een sofa misschien. Vader loopt er achter aan.)

VADER : Moeder!

MOEDER : *(off-voice)* In de keuken.

VADER : Waar is onze Jonas?

MOEDER : Hij bleef na op school om te werken.

VADER : Is het eten klaar?

MOEDER : Bijna.

VADER : Jij een apéritiefje?

MOEDER : Schenk maar in!

(Terwijl hij dat doet komt moeder op en dekt de tafel.)

MOEDER : Een van Jonas' leraars is even komen aanbellen.

VADER : *(reeds in de krant gedoken)* O ja, en wat had ie te vertellen?

MOEDER : 't Schijnt dat ie geen contact zoekt met de andere leerlingen. *(vader geeft onverschillig aandoende reacties)* Dat ie geen vrienden heeft. (...) Dat ie de leraren voor schut zet. (...) Dat ie a-sociaal is. (...) Dat ie koppig en egocentrisch is.

VADER : Dat hij een goed leerling is.

MOEDER : Dat ook ja.

VADER : Waar maken ze zich dan zorgen om?

(Jonas komt binnen.)

JONAS : Dag paps, ... mams...

VADER : *(bestraffende toon)* Jonas! Nu moet je eens goed naar me luisteren. Je gedrag op school laat te wensen over. Je zet de leraren voor schut. Je zoekt te weinig contact met de anderen leerlingen. Je hebt geen vrienden. Je zult daar wat moeten aan doen. Je mag dan een goede leerling zijn ik wil niet dat mijn zoon een buitenbeentje wordt.

JONAS : Nee, paps. Je zoon wordt een beroemdheid.

MOEDER : Je gaat toch niet meedoen aan de play-back show?

VADER : Hij kan niet zingen.

JONAS : Ik ga Ninove van de ondergang redden.

MOEDER : Hij gaat in de politiek.

VADER : *(tot moeder)* Hij zei redden. *(tot Jonas)* Bescheidenheid is ook niet je sterkste kant. Waarvan, als ik vragen mag?

JONAS : Ik ga de lozing van radioactief afval verhinderen.

VADER : Alleen?

JONAS : Ik krijg hulp. Van Groenvrede.

VADER : Komt niets van, jongen. Jij gaat eerst je studies afmaken. Een beroemdheid zonder diploma, het lijkt nergens op.

JONAS : Paps, ik geloof dat het heel belangrijk is. Ik heb over hun werk gelezen en ze hebben gelijk want onderweg hier naartoe kwam ik honden en katten tegen die de stad verlaten omdat het hier voor hen onleefbaar wordt.

(Vader en moeder kijken elkaar niet begrijpend aan)

VADER : Heb jij gedronken?

JONAS : En een rat vertelde me dat als we niet dringend ingrijpen àlle huisdieren de stad zullen verlaten.

VADER : Jij hebt gerookt!!

JONAS : Ik dacht ook dat ik droomde maar...

VADER : Naar je kamer!!

JONAS : Paps, ik zweer je dat...

VADER : Je hebt gehoord wat ik zei.

JONAS : Vader, ik...

VADER : Geen protest. Mei '68 is al lang voorbij. Knoop dat maar eens goed in je oren. *(Jonas druipt af)* Jonas. Een rebel. Een hippie. Een groene jongen. Ik dacht dat we een gezonde yuppie als zoon hadden. Ik ga aangifte doen bij de politie.

MOEDER : Wat ga je hen vertellen? Dat onze zoon met dieren praat?

VADER : Ik kan hen tenminste vragen de schoolpoorten in't oog te houden. Daar houden de dealers zich meestal op.

MOEDER : Jonas gebruikt niet.

VADER : Heb je zijn ogen gezien?

MOEDER : Vol enthousiasme.

VADER : Vol drugs.

MOEDER : Je weet niet wat je zegt. Ik ken m'n zoon. Onze bolleboos heeft eindelijk iets gevonden dat hem uit z'n ivoren toren haalt.